

AANVULLEND ONDERZOEK FASE II

KOEPELLAAN

TE SCHERPENZEEL

Ecologie

Rapportage aanvullend ecologisch onderzoek Fase II

Koepellaan (ong.) te Scherpenzeel

Opdrachtgever	Gemeente Scherpenzeel Stationsweg 389a 3925 CC Scherpenzeel
Rapportnummer	10205.010
Versienummer	D2
Status	Eindrapportage
Datum	3 januari 2022
Vestiging	Brabant Heinz Moormannstraat 1b 5831 AS Boxmeer 088 - 5001600 boxmeer@econsultancy.nl
Opsteller	Mevrouw F. Boonk, MSc
Paraaf	
Kwaliteitscontrole	De heer drs. J.G.T. Driessen
Paraaf	

Kwaliteitszorg

Econsultancy is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is een vereniging van ecologische advies- en -onderzoeksbureaus en werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en behartigt de belangen van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Econsultancy werkt volgens een dynamisch kwaliteits- en milieusysteem, zoals beschreven in het kwaliteits- en milieuhandboek. Ons kwaliteits- en milieusysteem is gecertificeerd volgens de eisen in de NEN-EN-ISO 9001 en NEN-EN-ISO 14001.

Betrouwbaarheid

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde protocollen en richtlijnen voor onderzoek. Het onderzoek betreft echter een momentopname en geeft een inschatting van de aanwezigheid van beschermde soorten op de onderzoekslocatie. Het incidenteel voorkomen van beschermde soorten is nooit met zekerheid uit te sluiten. Econsultancy accepteert op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Econsultancy uitgevoerde onderzoek neemt.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
2	GEBIEDSBESCHRIJVING	2
	2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving	2
	2.2 Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie	4
3	RESULTATEN VOORGAAND ONDERZOEK.....	5
4	ONDERZOEKSMETHODIEK	7
	4.1 Huismus.....	7
	4.2 Kerkuil.....	7
	4.3 Roofvogels.....	7
	4.4 Vleermuizen.....	7
	4.5 Marterachtigen.....	8
	4.6 Poelkikker en alpenwatersalamander.....	9
	4.7 Ringslang.....	9
	4.8 Planten.....	9
5	ONDERZOEKSRESULTATEN.....	11
	5.1 Huismus.....	11
	5.2 Kerkuil.....	11
	5.3 Roofvogels en ransuil	12
	5.4 Vleermuizen.....	13
6	TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING	16
	6.1 Huismus.....	16
	6.2 Gewone dwergvleermuis	16
	6.3 Steenmarter	16
	6.4 Poelkikker	16
	6.5 Algemene soorten en broedvogels.....	17
7	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	18

1 INLEIDING

Econsultancy heeft van Gemeente Scherpenzeel opdracht gekregen voor het uitvoeren van een aanvullend ecologisch onderzoek aan de Koepellaan te Scherpenzeel.

Het aanvullend ecologisch onderzoek is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanwijziging en ontwikkeling van een woonwijk. Het aanvullend ecologisch onderzoek is uitgevoerd naar aanleiding van de resultaten van de quickscan Wet natuurbescherming die Econsultancy in februari 2021 op de onderzoekslocatie heeft uitgevoerd (rapport 10205.009, d.d. 1 maart 2021).

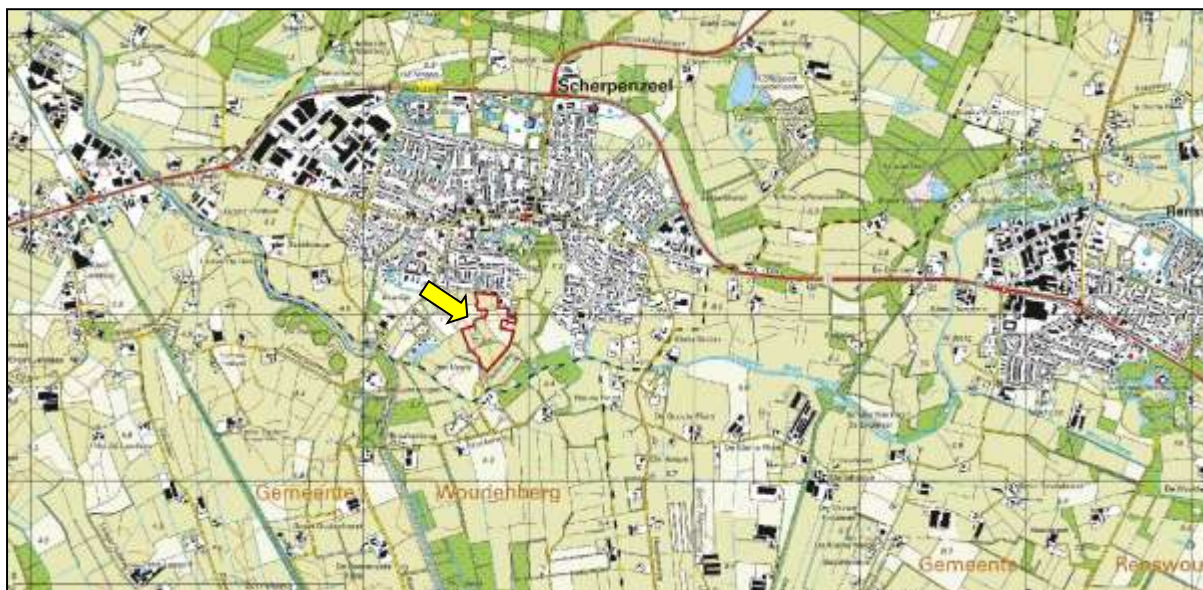
Uit de quickscan Wet natuurbescherming is gebleken dat er ten aanzien van vleermuizen, huismussen, kerkuil, ransuil, roofvogels, kleine marterachtigen, das, steenmarter, poelkikker, alpenwatersalamander, ringslang en beschermde planten meer informatie benodigd is.

Econsultancy is lid van de branchevereniging "Netwerk Groene Bureaus" en werkt volgens de door het Netwerk opgestelde gedragscode en protocollen.

2 GEBIEDSBESCHRIJVING

2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving

De onderzoekslocatie (± 16 ha) ligt aan de Koepellaan, aan de zuidelijke dorpsgrens van Scherpenzeel. Volgens de topografische kaart van Nederland zijn de coördinaten van het midden van de onderzoekslocatie $X = 161.599$, $Y = 453915$. In figuur 1 is de topografische ligging van de onderzoekslocatie weergegeven.

Figuur 1. Topografische ligging van de onderzoekslocatie.

De onderzoekslocatie betreft grotendeels akkerland en grasland. Tussen de verschillende percelen bevinden zich verschillende sloten en bomerijen, bestaande uit met name knotwilgen, maar ook knotelzen. Rond enkele sloten is braamstruweel aanwezig. Tevens zijn er op de onderzoekslocatie enkele woningen aanwezig die gesloopt dienen te worden, te weten de laagbouw aan de Vlieterweg 132 - 144. De initiatiefnemer is voornemens nieuwbouw op de locatie te ontwikkelen. Dit betreft Fase II van woningbouw 'De nieuwe Koepel'.

Ten noorden van de onderzoekslocatie is de bebouwde kom van Scherpenzeel gelegen. Aan de zuidoostelijke zijde is aan de overkant van de Vlieterweg een bosperceel gelegen. Verder naar het zuiden ligt de Lunterse beek. De rest van de omgeving is kenmerkend agrarisch gebied.

In figuur 2 is een luchtfoto van de onderzoekslocatie en de directe omgeving weergegeven. De figuren 3 t/m 8 geven een impressie van de onderzoekslocatie, middels foto's die zijn genomen tijdens het veldbezoek van de quickscan Wet natuurbescherming in februari 2021 (rapport 10205.009 d.d. 1 maart 2021).

Figuur 2. Luchtfoto onderzoekslocatie en directe omgeving.

Figuur 3. Kenmerkend voor de onderzoekslocatie is grasland met aangrenzende sloten met knotwilgen.

Figuur 4. Maïsakker dat geoogst is.

Figuur 5. Watergang met braamstruweel en knotwilgen langs de noordwestelijke rand van de onderzoekslocatie.

Figuur 6. Te slopen elektriciteitshuisje aan de Vlieterweg.

Figuur 7. Te slopen (pomp)huis aan de Vlieterweg (136).

Figuur 8. Te verwijderen bebouwing aan de Vlieterweg.

2.2 Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie

De initiatiefnemer is voornemens medio 2026 de planlocatie te ontwikkelen naar een nieuwbouwwijk. Zie figuur 9 voor het voorlopige ontwerp. Fase II, het gebied betreffende onderhavige rapportage, ligt aan de oostzijde van de blauwe grenslijn. Ten westen ligt Fase I, welke in een eerder stadium ontwikkeld zal worden.

Figuur 9. Ontwerp van Fase II, oostelijk gelegen de watergangen en de blauwe grenslijn.

3 RESULTATEN VOORGAAND ONDERZOEK

Uit de quickscan is gebleken dat, om de effecten van de ingreep volledig te kunnen toetsen aan de Wet natuurbescherming er op sommige punten meer informatie is benodigd:

Tabel 1. Overzicht geschiktheid onderzoekslocatie voor soortgroepen en te nemen vervolgstappen

Soortgroep		Geschikt habitat	Ingreep verstorend	Nader onderzoek	Ontheffingsaanvraag	Bijzonderheden / opmerkingen*
Broedvogels	algemeen	ja	ja	nee	nee	het verwijderen van nestgelegenheden buiten het broedseizoen uitvoeren
	huismus	ja	mogelijk	ja	mogelijk	aanvullend onderzoek naar verblijfplaatsen van huismus in bebouwing en tuinbegroeiing
	kerkuil	ja	mogelijk	ja	mogelijk	aanvullend onderzoek naar kerkuil
	roofvogels	ja	mogelijk	ja	mogelijk	aanvullend onderzoek naar sperwer, buizerd, boomvalk en havik
Vleermuizen	verblijfplaatsen	ja	mogelijk	ja	mogelijk	aanvullend onderzoek naar gebouw- en boombewonende soorten
	foerageergebied	ja	nee	nee	nee	-
	vliegroutes	nee	nee	uitgevoerd	nee	aanvullend onderzoek naar vliegroutes is reeds uitgevoerd ten bate van Fase I
Grondgebonden zoogdieren		ja	mogelijk	nee	nee	aanvullend onderzoek naar steenmarter, bunzing, wezel, hermelijn en das
Amfibieën		ja	mogelijk	ja	mogelijk	aanvullend onderzoek naar aanwezigheid van poelkikker en alpenwatersalamander
Reptielen		ja	mogelijk	ja	mogelijk	aanvullend onderzoek naar aanwezigheid van ringslang
Vissen		nee	nee	nee	nee	-
Libellen en vlinders		nee	nee	nee	nee	-
Overige ongewervelden		nee	nee	nee	nee	-
Vaatplanten		nee	nee	nee	nee	-
Gebiedsbescherming		Gebied aanwezig	Ingreep verstorend	Nader onderzoek	Vergunningplicht	
Natura 2000		8,5 km	nee	nee	nee	Stikstofdepositieonderzoek is reeds uitgevoerd.
Natuurnetwerk Nederland		50 m	nee	nee	nee	-
Houtopstanden		ja	nee	nee	nee	-

* Wijzigingen in het planvoornemen kunnen van invloed zijn op de uitkomst van het onderzoek.

Ten aanzien van algemene broedvogels kunnen overtredingen worden voorkomen door rekening te houden met het broedseizoen. Voor de kap van bomen, het toepassen van storende verlichting, en de sloop van de bebouwing dient middels aanvullend onderzoek meer duidelijkheid te komen over de aan- of aanwezigheid van gebouw- en boombewonende vleermuissoorten. De bebouwing en de omliggende beplanting dient eveneens onderzocht te worden op de aanwezigheid van nestlocaties van huismussen.

Ten oosten van de onderzoekslocatie hangt een nestkast voor de kerkuil. Tevens zijn er drie nesten aangetroffen die mogelijk in gebruik zijn door boomvalk, buizerd, havik of sperwer. Nesten van deze vogels zijn jaarrond beschermd. Middels aanvullend onderzoek dient de aan- of afwezigheid van een broedgeval duidelijk te worden.

Aangaande de aanwezige waterlichamen dient tijdig duidelijkheid te zijn of deze als voortplantingswater dienen voor streng beschermde ringslang, poelkikker en/of alpenwatersalamander. Bij aanwezigheid van voortplantingswater is eveneens het omliggende landhabitat beschermd.

Los van de aanwezigheid van streng beschermde soorten, wordt geadviseerd werkzaamheden aan de watergangen uit te voeren middels een ecologisch werkprotocol, om schade aan algemene soorten zoveel mogelijk te voorkomen en zo aan de zorgplicht ten aanzien van deze soorten te voldoen.

Voor beschermde soorten behorend tot de overige soortgroepen zijn overtredingen ten aanzien van de Wet natuurbescherming wegens het ontbreken van geschikt habitat, het ontbreken van sporen en/of vanwege een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling niet aan de orde. Wel dient rekening te worden gehouden met de algemene zorgplicht.

Met betrekking tot een mogelijk effect van stikstoftoename op de nabij gelegen Natura-2000 gebieden “Binnenveld” en “de Veluwe” is een aanvullend stikstofdepositieonderzoek uitgevoerd, negatieve effecten zijn uitgesloten. Ten opzichte van het Natuurnetwerk Nederland en de Groene Ontwikkelingszone (GO) Gelderland wordt nader onderzoek niet noodzakelijk geacht.

Aanvulling provincie Gelderland

Naar aanleiding van de ingediende ontheffingsaanvraag voor FASE I (project 10205.007, d.d. 2 maart 2021) is er een reactie gekomen van de provincie Gelderland dat streng beschermde planten onvoldoende onderzocht bleken. Aanvullend hierop zijn zowel binnen FASE I als FASE II twee aanvullende veldbezoeken uitgevoerd om aanwezigheid van drijvende waterweegbree, glad biggenkruid, grote leeuwenklauw, kleine wolfsmelk, korensla, wilde ridderspoor en wilde weit aan te tonen, danwel uit te sluiten.

4 ONDERZOEKSMETHODIEK

4.1 Huismus

Voor het onderzoek naar huismus worden tussen 1 april en 15 mei twee veldbezoeken uitgevoerd, gedurende de ochtend. Tijdens de veldbezoeken zal worden gezocht naar roepende huismussen. Mannetjes huismussen roepen met name in het voorjaar ('s ochtends) vaak vanaf de dakranden/goten waar hun nesten zich bevinden. Bij het aantreffen van roepende mannetjes mag worden aangenomen dat zich onder het betreffende dak één of meerdere nesten bevinden. Tevens wordt gedurende de rondes in de ochtend gelet op huismussen die (met nestmateriaal) onder dakpannen of andere nestlocaties verdwijnen. Behalve op de onderzoekslocatie, wordt ook de directe omgeving onderzocht op de aanwezigheid of geschiktheid van de bebouwing voor huismus.

De onderzoeksopzet is conform hetgeen is voorgeschreven in het kennisdocument voor de huismus (BIJ12, versie juni 2017).

4.2 Kerkuil

Om te bepalen of de aangetroffen nestkast en daarmee verstoring ten aanzien van de kerkuil plaatsvindt als gevolg van de voorgenomen woningbouw, is aanvullend onderzoek uitgevoerd door middel van drie avondbezoeken tussen 1 februari en 31 augustus. Hierbij is gelet op de aanwezigheid van krijtstrepen, braakballen, een paartje, een krijsende vogel (territoriaal gedrag) en bedelende jongen. Eenmalig is met de bewoonster van de Vlieterweg 128 overlegd. Aanvullend is er in april door de plaatselijke vogelwerkgroep een kasteninspectie uitgevoerd.

4.3 Roofvogels

Om te bepalen of er verstoring ten aanzien van boomvalk, buizerd, havik, sperwer of ransuil plaatsvindt, is aanvullend onderzoek uitgevoerd middels twee tot vier veldbezoeken in de betreffende broedperiode van de betreffende soorten. Dit aanvullend onderzoek is uitgevoerd conform het kennisdocument Buizerd *Buteo buteo* (BIJ12, 2017) en de telrichtlijnen van Sovon. De onderzoeken zijn (deels) gecombineerd uitgevoerd, de periodes voor het aanvullend onderzoek per soort zijn hieronder weergegeven:

- Boomvalk: 1 mei – 31 augustus;
- Buizerd: 1 maart – 15 mei;
- Havik: 1 februari – 15 juli;
- Sperwer: 1 maart – 15 juli;
- Ransuil: 15 maart – 20 juli.

In onderhavige offerte is rekening gehouden met de uitvoer van vier veldbezoeken, waarvan er twee worden gecombineerd met het veldbezoek voor de huismus. Voor de volledigheid zijn de nesten tevens gedurende het vleermuisonderzoek bezocht, om zo een gebruik door ransuil aan te tonen, danwel uit te sluiten.

4.4 Vleermuizen

Voor het onderzoek naar vleermuizen zijn in de periode 15 april tot half oktober in totaal 6 veldbezoeken uitgevoerd. De veldbezoeken zijn in de avonden en/of ochtenduren uitgevoerd. De inventarisatiemethode is conform het protocol voor vleermuisonderzoek (versie maart 2021), dat is opgesteld door het vleermuisvakberaad van het Netwerk Groene Bureaus. De onderzoeksinspanning is geba-

seerd op de functies zomerverblijfplaats, kraamverblijfplaats en paarverblijf/baltsplaats. De vleermuissoorten die onderzocht zijn in en rond de te slopen bebouwing zijn gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, meervleermuis en laatvlieger. Aangaande potentieel geschikte knotwilgen met holtes en de boom met het loshangende schors betreffen de soorten gewone grootoorvleermuis, rosse vleermuis, franjestaart en watervleermuis.

Het protocol heeft tot doel het belang van de functies van onderzoekslocaties voor deze soorten vleermuizen effectief en efficiënt vast te stellen dan wel uit te sluiten. Doordat vleermuizen iedere (verblijfs)functie slechts een beperkte periode van het jaar gebruiken is onderzoek naar alle op de onderzoekslocatie mogelijke functie noodzakelijk. Iedere (verblijfs)functie afzonderlijk geniet een jaarronde bescherming.

Het totaal aantal voorgestelde veldbezoeken is vastgesteld op basis van de grootte van de onderzoekslocatie, uitgaande van vier waarnemers tijdens de kraamperiode, waarbij twee waarnemers bij de laagbouw en twee waarnemers bij eventueel geschikte bomen (knotwilgen) gesitueerd zijn. De ochtendronde is in tweeën opgeknipt zodat er twee ochtenden met twee waarnemers is geobserveerd. Tijdens de paarperiode is met twee waarnemers per veldronde aan de onderzoeksinspanning voldaan. Met zes bezoeken omtrent deze soortgroep is voldoende zekerheid verkregen over de verblijffuncties in de bebouwing en de bomen.

Voor het onderzoek wordt gebruik gemaakt van professionele batdetectors met opnamemogelijkheid (Pettersson D240x, Batlogger M). Een batdetector zet het voor het menselijk gehoor niet hoorbare ultrasone geluid van vleermuizen om naar frequenties die wel hoorbaar zijn. Op basis van de geluidsfrequenties en ritmes kunnen verschillende soorten vleermuizen worden onderscheiden. De opnamemogelijkheid is belangrijk omdat de geluidsopnames kunnen worden gebruikt voor het determineren van soorten die op basis van hun geluid moeilijk zijn te onderscheiden (met name Myotis-soort) en waarbij het sonogram uitsluitel kan geven. Hierbij is gebruik gemaakt van analyseprogramma Batexplorer.

Tijdens de veldbezoeken waren de weersomstandigheden voor het waarnemen van vleermuizen gunstig. Tijdens geen van de veldbezoeken was de temperatuur lager dan 12 °C. De windsnelheid lag beneden de 3 Bft. en er was geen sprake van neerslag.

4.5 Marterachtigen

Voor het onderzoek naar bunzing, wezel, hermelijn en steenmarter is eenmalig een boomholte inspectie uitgevoerd. Tijdens dit veldbezoek is tevens gezocht naar sporen als prooiresten, wissels, prenten en ontlasting van bovengenoemde soorten en de das. Twee aanwezige leegstaande panden (figuren 6, 7) zijn tijdens een veldbezoek op 4 juni 2021 intern onderzocht. Het vervallen pand van figuur 8 is tijdens het veldbezoek van de quickscan Wet natuurbescherming en tijdens de eerste vleermuisronde van 27 april 2021 onderzocht. Overige bebouwing binnen de onderzoekslocatie betrof enkel-laagse bebouwing zonder zolder of kelder. Deze bebouwing was gedurende het onderzoek nog in gebruik als woning.

Om te bepalen of de hermelijn en/of wezel gebruik maakt van de onderzoekslocatie is conform de 'Handreiking kleine marterachtigen in relatie tot soortbescherming' in de periode maart tot en met augustus 6 weken onderzoek uitgevoerd (Bouwens, 2017). Hiervoor zijn één mostelaval en twee struikrovers ingezet voor het waarnemen van hermelijn en wezel. Een van de struikrovers is na vier weken verplaatst omdat er geen opnames van hermelijn of wezel waren gemaakt. Voor het onderzoek naar de steenmarter, bunzing en das zijn vanaf 2 april 2021 twee losse wildcamera's in combinatie met jigglers op de onderzoekslocatie gemonteerd aan de aanwezige begroeiing.

Bij het plaatsen van de cameravallen is gelet op de geschiktheid van de locatie voor de mogelijk aanwezige marters. Hierbij is er rekening gehouden met het reeds uitgevoerde onderzoek naar marters ten bate van Fase I, ten noorden van de onderzoekslocatie. Om de twee weken zijn de cameravallen gecontroleerd. De camera's zijn na 6 weken succesvol beelden te hebben gemaakt weer opgehaald.

Het potentiële gebruik van een van de soorten, met name de steenmarter en bunzing, van de aanwezige bebouwing, zou eveneens opgemerkt worden tijdens een van de vleermuisrondes.

4.6 Poelkikker en alpenwatersalamander

Voor het onderzoek naar de poelkikker zijn vier veldrondes uitgevoerd in de periode mei – juli. Aanvullend onderzoek betrof het zoeken naar individuen met een schepnet, het zoeken naar eitjes, het luisteren naar kooractiviteit van de poelkikker en het keren van materialen rond de watergangen. Bij aanwezigheid van voortplantingswater is eveneens het omliggende landhabitat beschermd. Hierbij is tijdens twee avondbezoeken geluisterd naar kooractiviteit en tijdens twee bezoeken overdag met behulp van een RAVON-net het open water bemonsterd op aanwezigheid van beschermde amfibieën op de onderzoekslocatie. De inventarisatiemethode is als voorgeschreven door RAVON en Netwerk Groene Bureaus, met de nadruk op geschikte perioden voor het waarnemen van de poelkikker.

4.7 Ringslang

Voor het onderzoek naar de ringslang zijn vijf veldrondes uitgevoerd in de periode april en september, waarvan vier veldbezoeken in de maanden juni en juli. Op 2 april zijn voorafgaand aan het eerste veldbezoek reptielenplaatjes nabij de watergangen en houtopstanden gelegd. Tijdens de veldbezoeken is gelet op zonnende exemplaren en slangenhuidjes. Reptielenplaatjes en overige materialen zoals hout en stenen worden daarbij gekeurd. Het meest geschikte moment van het bezoek is in de ochtend bij een oplopende temperatuur, na een koude nacht. De inventarisatiemethode is als voorgeschreven door RAVON (Handleiding voor het monitoren van reptielen in Nederland, herziene uitgave 2015) en de soortinventarisatieprotocol van Netwerk Groene Bureaus.

Tijdens de veldbezoeken waren de weersomstandigheden voor het waarnemen van ringslangen over het algemeen gunstig. Tijdens geen van de veldbezoeken was de temperatuur lager dan 18 °C.

4.8 Planten

Uitgaande van het verspreidingsgebied en het aanwezige habitat zoals akkerranden en bermen zijn tijdens de bloeiperiode van drijvende waterweegbree, glad biggenkruid, grote leeuwenklauw, kleine wolfsmelk, korensla, wilde ridderspoor en wilde weit twee veldbezoeken uitgevoerd op 4 en 25 juni, naar aanwezigheid van streng beschermde planten.

Tabel I. Onderzoeksinspanning per soortgroep

		februari	maart	april	mei	juni	juli	aug	sept	okt	nov
kerkuil ransuil	tijdstip	1 x overdag + 3 x avond									
	datum	1 kastinspectie 15 april, 27 april, 5 juni, 2 juli avond									
	functie	nestlocatie									
roofvogels	tijdstip	5 x overdag									
	datum	2 april, 3 april, 21 april, 14 mei, 1 juni, 2 juli									
	functie	nestlocatie									
huismus	tijdstip			3 x overdag							
	datum			2, 3, 23 april, 14 mei							
	functie			territorium							
vleermuis	tijdstip				2 x ochtend** 2 x avond*				2 x avond**		
	Datum				27 april (gebouw avond), 5 juni, 2 juli (gebouw + boom avond) 24 juni, 27 juni (gebouw + boom ochtend)				18 aug., 7 sept.		
	Functie				zomerverblijf kraamverblijf				paar/baltsverblijf		
marterach- tigen	tijdstip			4x veldbezoek gedurende 6 weken							
	datum			2 april t/m 25 juni 27 april + 4 juni interne inspectie							
	functie			migratieroute en vaste voortplantings- en verblijfplaats							
poelkikker alpenwater salamander	tijdstip				2x avond en 2x overdag						
	datum				4, 15, 25 juni overdag 27 april, 5 juni, 2 juli avond						
	functie				voortplantings- en landhabitat						
ringslang	tijdstip			4x overdag							
	datum			2 april (herpetoplaten) 4 juni, 15 juni, 25 juni, 2 juli							
	functie			voortplantings- en landhabitat							
planten	tijdstip			2 x veldbezoek							
	datum			4 juni, 25 juni							
	functie			verspreidingsgebied							

*onderzoek met vier personen uitgevoerd

** onderzoek met twee personen uitgevoerd

5 ONDERZOEKSRISULTATEN

5.1 Huismus

In het onderzoeksgebied zijn foeragerende huismussen waargenomen. De woning aan Vlieterweg 130 bevat ten minste twee huismusnesten, te herkennen aan een roepend mannetje, het ene moment op de dakgoot aan de achterzijde, het volgende moment op de dakgoot aan de voorzijde van het dak (2 april en 23 april). Op 14 mei is eveneens een vrouwtje waargenomen dat aan de voorzijde van het dak in de dakgoot verdween. De Vlieterweg 130 blijft bij de herinrichting van het gebied behouden. Tussen de bebouwing is dichte begroeiing aanwezig, in de vorm van onder andere coniferen en beukenhagen. Huismussen gebruiken dergelijke plekken als kwetterplek, als schuilplaats en om te foerageren, wat tijdens verschillende veldbezoeken ook is waargenomen. Op de paardenweide staan veel kruiden welke een gedeelte van het jaar zaden produceren voor huismussen. Indien al deze elementen verwijderd worden dreigt een negatief effect op een van de nestlocaties (hoofdstuk 6).

Figuur 10. Verspreiding van de huismus op basis van inventarisatie in het seizoen 2021.

5.2 Kerkuil

Aan de schuur van de Vlieterweg 128 is tijdens het veldbezoek voor de quickscan Wet natuurbescherming een redelijk oude, vervallen, kerkuilkast waargenomen (figuur 11). Contact met de bewoonster gaf niet direct uitsluitsel over het gebruik van de kast. Middels communicatie met een vrijwilliger van de plaatselijke vogelwerkgroep is gebleken dat de kast tijdens zijn bezoek op 13 april 2021 in gebruik bleek door een holenduif (persoonlijke communicatie). Voor de volledigheid is de kast gedurende het veldseizoen, tijdens vleermuisrondes, in de gaten gehouden. Er zijn geen kerkuilen waargenomen. Evenmin was er sprake van sporen zoals braakballen, krijtstrepen of veren onder of

nabij de kast. Gebruik van de kast door een kerkuil is in het seizoen van 2021 middels voldoende onderzoeksinspanning uitgesloten.

5.3 Roofvogels en ransuil

In het onderzoeksgebied zijn tijdens het veldbezoek voor de quickscan Wet natuurbescherming drie nesten aangetroffen van redelijk tot groot formaat, waar gebruik van een roofvogel of ransuil niet op voorhand kon worden uitgesloten (figuur 11). Deze nesten zijn zowel gedurende bezoeken overdag, als avondrondes tijdens het vleermuisonderzoek, bezocht. Een van de nesten aan de Vlieterweg is gedurende het veldseizoen verder gedegrademd tot enkele takken. Van het tweede nest is gedurende het veldseizoen van 2021 geen gebruik aangetoond. Het derde nest op het erf van Vlieterweg 128 is in gebruik genomen door een ekster. Vanwege het late broedseizoen van de boomvalk is dit nest tevens op 1 juni en 2 juli bezocht, echter bleek het nest ook tijdens deze bezoeken in gebruik door eksters. Gedurende het veldseizoen van 2021 is gebruik door een roofvogel of ransuil uitgesloten.

Figuur 11. Onderzochte kerkuilnestkast en nesten waar geen sprake was van een jaarrond beschermd nest in het veldseizoen van 2021.

5.4 Vleermuizen

Veldwaarnemingen zijn weergegeven in figuur 12. In het onderzoeksgebied zijn meerdere soorten vleermuizen waargenomen. Met name rond de bebouwing Vlieterweg 136 (figuur 6), zijn gewone dwergvleermuizen waargenomen die hier foerageerden, tot maximaal drie individuen tijdens de zomerperiode (27 april, 5 juni, 27 juni en 2 juli). Waarnemingen zijn gedaan vlak na zonsondergang en vermeende uitvliegmoment in de avond. Ondanks dat er geen aantikkende of uit- of invliegende vleermuizen zijn waargenomen kan vanwege nabijheid van de gewone dwergvleermuis tot de bebouwing aan Vlieterweg 136 redelijkerwijs worden aangenomen dat hier een verblijfplaats van de gewone dwergvleermuis aanwezig is. Dit is bevestigd met het baltsgedrag op 18 augustus en 7 september rond Vlieterweg 136 (zie hoofdstuk 6).

Waarnemingen van foeragerende vleermuizen zijn daarnaast gedaan rond de aanwezige lijnvormige elementen; de sloot langs de westzijde van de bebouwing, de wilgenrijen en de Vlieterweg. Het betrof bijna altijd één of twee individuen, eenmalig betrof het ongeveer vijf individuen in de meest westelijke hoek van de planlocatie, waar deze overgaat in het plangebied van Fase I. Dat deze lijnvormige elementen een functie hebben voor vleermuizen is hiermee aangetoond. Deze functie dient behouden te blijven (zie hoofdstuk 6).

Overige waarnemingen zijn die van hoog overvliegende laatvliegers; deze toonden geen binding met de bebouwing of elementen binnen de onderzoekslocatie.

Figuur 12. Verspreiding van de gewone dwergvleermuis op basis van inventarisatie in het seizoen 2021.

5.5 Marterachtigen

Op 7 april 2021 is een steenmarter waargenomen die interesse toonde in de jigglers bij de losse camera 1. Op geen van de overige camera's is een opname van een steenmarter, danwel een andere marter gemaakt. Opnamen zijn gemaakt van met name vogels en huiskatten. Tevens een opname van sporadisch een konijn en van een ree.

Vanwege de beperkte hoeveelheid opnames (twee op dezelfde avond van 7 april), in combinatie met de afwezigheid van sporen in voor de steenmarter geschikte bebouwing (figuren 6 t/m 8) kan een vaste rust- of verblijfplaats binnen het plangebied worden uitgesloten. Dat de steenmarter via het plangebied migreert is op basis van onderhavig onderzoek niet uit te sluiten (hoofdstuk 6).

Figuur 13. Verspreiding camera's voor marteronderzoek in het seizoen 2021.

5.6 Planten

Tijdens twee veldbezoeken in het bloeiperiode van drijvende waterweegbree, glad biggenkruid, grote leeuwenklauw, kleine wolfsmelk, korensla, wilde ridderspoor en wilde weit zijn geen waarnemingen van een van genoemde soorten gedaan. De aanwezigheid van een beschermde plantensoort kan op basis van het veldbezoek, het habitat en het verspreidingsgebied worden uitgesloten.

5.7 Poelkikker, alpenwatersalamander en ringslang

De avondonderzoeken naar vleermuizen zijn gecombineerd met het luisteren naar kooractiviteiten van de poelkikker. Kooractiviteit is gevonden buiten de onderzoekslocatie, vanuit de 'poelkickersloot' welke reeds bekend was van het onderzoek naar Fase I. Binnen de onderzoekslocatie zijn geen roepende poelkikkers waargenomen.

De sloten lagen gedurende het veldseizoen grotendeels droog, of het water stond laag. Het waterreservoir bij de bebouwing bleek een oude fundering en tijdens het onderzoek stond hier geen water in. Tijdens het veldbezoek van 4 juni had het twee dagen goed geregend waardoor gedeelten van de sloten vol waren gelopen. Op 4 juni zijn er dan ook op twee plekken meerdere juveniele groene kikkers waargenomen en is er één volwassen poelkikker gevangen in een verbreding van de sloot ten noordwesten van de onderzoekslocatie (figuur 14). Vanwege de ligging van de sloot in de schaduw doet het geen dienst als voortplantingswater. Voortplantingswater voor de poelkikker dient daarbij tussen ten minste april en september waterhoudend te zijn. Het water binnen de onderzoekslocatie voldoet hier niet aan. Dat poelkikkers zich incidenteel ophouden binnen de onderzoekslocatie, is vanwege de nabijheid van voortplantingswater redelijkerwijs te verwachten (zie hoofdstuk 6).

Figuur 14. Waargenomen poelkikker (één) en juveniele groene kikkers in het veldseizoen van 2021.

Tijdens geen van de veldbezoeken is er een alpenwatersalamander of ringslang gevonden. Dat de onderzoekslocatie een functie heeft voor alpenwatersalamander of ringslang is op basis van de onderzoeksinspanning uitgesloten.

6 TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING

6.1 Huismus

De huismus valt onder het beschermingsregime van artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming. Het is verboden de voortplantings- en rustplaatsen te beschadigen of te vernielen en de nesten mogen niet worden weggenomen. In het onderzoeksgebied zijn foeragerende huismussen waargenomen. De woning aan Vlieterweg 130 bevat ten minste twee huismusnesten. Omdat deze woning bij de voorgenomen nieuwbouw behouden blijft, is er geen sprake van direct verstoren of vernielen van een nestlocatie. Om de functionaliteit van huismusnesten te kunnen garanderen is er echter eveneens sprake van de benodigde aanwezigheid van voldoende foerageermogelijkheden, drinkplaatsen, en mogelijkheden om stofbaden te nemen. Vanwege de omvang van de ingreep in het landschap ten bate van woningbouw, dienen maatregelen getroffen te worden om deze functies binnen 200 meter van de nestlocaties te behouden. Indien dit niet mogelijk blijkt is een overtreding van de Wet natuurbescherming mogelijk niet te voorkomen en is een ontheffingsaanvraag aan de orde.

6.2 Gewone dwergvleermuis

Alle vleermuissoorten vallen onder het beschermingsregime van de Habitatrichtlijn en de conventie van Bonn, in de Wet natuurbescherming ondergebracht in artikel 3.5. De verboden handelingen die van toepassing zijn op de vleermuizen betreffen het opzettelijk verstoren, doden of vangen van de dieren en het beschadigen of vernielen van de rust- en voortplantingsplaatsen.

Als gevolg van de sloop van Vlieterweg 136 komt één zomer- en paarverblijf van de gewone dwergvleermuis te vervallen. Deze verblijfplaats kan tevens in gebruik zijn als milde winterverblijfplaats. Het nemen van maatregelen is aan de orde. Deze maatregelen dienen vastgelegd te worden in een activiteitenplan, en voorgelegd aan de provincie Gelderland middels een ontheffingsaanvraag.

Als gevolg van de aanleg van de woonwijk kan foerageergebied en een potentiële vliegroute van vleermuizen in het geding komen. De mate van opgaande begroeiing in de vorm van gelijke lijnvormige elementen zoals nu aanwezig zijn, dient tijdens en na de realisatie van de woonwijk aanwezig te blijven om te voorzien in voldoende foerageermogelijkheden voor vleermuizen. Tevens dient rekening gehouden te worden met verstoring van deze functie als gevolg van toenemende verlichting.

6.3 Steenmarter

De steenmarter is beschermd als bedoeld in artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming. Het is verboden vaste voortplantings- of rustplaatsen opzettelijk te beschadigen of vernielen. Hiertoe wordt eveneens het functionele leefgebied gerekend, omdat de aanwezigheid van voldoende voedselaanbod, dekking, migratiemogelijkheden en een beperkte verstoring, essentieel zijn voor het behoud van de verblijfplaats.

Lijnvormige elementen dienen voor marters tijdens en na realisatie van de woonwijk aanwezig te blijven zodat er voldoende dekking aanwezig is voor individuen die zich vanaf de bebouwde kom van Scherpenzeel naar zuidelijk gelegen gebieden willen bewegen.

6.4 Poelkikker

De poelkikker is beschermd onder artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming. De verboden handelingen die van toepassing zijn op de poelkikker betreft het opzettelijk doden en verstoren. Ten bate van de ontwikkeling van de Koepel Fase I is reeds ontheffing aangevraagd voor het vangen en verplaat-

sen van poelkickers buiten het plangebied. Middels het gericht plaatsen van een amfibieënscherm kan het doden en verwonden van individuen worden voorkomen. De wijze en het moment van plaatsing dient opgenomen te worden in een ecologisch werkprotocol. Vanwege de mogelijke aanwezigheid van individuen binnen de planlocatie als gevolg van wisselende weersomstandigheden strekt het tevens tot de aanbeveling deze en dergelijke maatregelen vast te leggen in een activiteitenplan, en voor te leggen aan de provincie Gelderland middels een ontheffingsaanvraag.

6.5 Algemene soorten en broedvogels

Eerdere conclusies, als vastgesteld in de quickscan Wet natuurbescherming, blijven aan de orde. Dit betekent dat er ten aanzien van het dempen van sloten, graafwerkzaamheden en het verwijderen van opgaand groen een ecologisch werkprotocol opgesteld dient te worden. In dit werkprotocol dient opgenomen te worden dat deze soortgroepen gevangen en verplaatst, danwel verjaagd, worden richting veiliger gebied en wordt de desbestreffende (eind)verantwoordelijke voor deze taken benoemd.

Het kappen van bomen en verwijderen van bosschages dient plaats te vinden buiten het broedseizoen of voorafgaand aan de werkzaamheden dient een broedvogelinspectie uitgevoerd te worden. Voor het bouwrijp maken van de akkers en/of weilanden dient tevens een broedvogelinspectie uitgevoerd te worden.

7 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Econsultancy heeft in opdracht van Gemeente Scherpenzeel een aanvullend ecologisch onderzoek uitgevoerd aan de Koepellaan (ong.) Fase II, te Scherpenzeel.

Het aanvullend ecologisch onderzoek is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanwijziging en ontwikkeling van een woonwijk. Het aanvullend ecologisch onderzoek is uitgevoerd naar aanleiding van de resultaten van de quickscan Wet natuurbescherming die Econsultancy in februari 2021 op de onderzoekslocatie heeft uitgevoerd (rapport 10205.009, d.d. 1 maart 2021).

Voorgenomen ingreep

De initiatiefnemer is voornemens medio 2026 de planlocatie te ontwikkelen naar een nieuwbouwwijk.

Functie onderzoekslocatie voor beschermde soorten

Binnen de onderzoekslocatie is één zomer- en paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis aangetroffen welke tevens in gebruik kan zijn als milde winterverblijfplaats. Tevens bevat de onderzoekslocatie een functie voor huismussen, te weten twee nestlocaties en foerageergebied. De lijnvormige, opgaande begroeiing in het gebied heeft een functie als foerageergebied en potentiële vliegroute voor vleermuizen en als migratieroute voor de steenmarter. Daarnaast is er sprake van een sporadisch aanwezig individu van de poelkikker.

Conclusie

Met de sloop van de Vlieterweg 136 verdwijnt er één vaste rust- en verblijfplaats van de gewone dwergvleermuis. Het nemen van maatregelen is aan de orde om de functie van één zomer- en paarverblijfplaats en mogelijk milde winterverblijfplaats te behouden. Maatregelen dienen opgenomen te worden in een activiteitenplan, en voorgelegd aan de provincie Gelderland, middels een ontheffingsaanvraag.

Ten aanzien van de mogelijke aanwezigheid van individuen van de poelkikker binnen de planlocatie als gevolg van wisselende weersomstandigheden, is het zorgvuldig handelen om doden te voorkomen, aan de orde. Middels het gericht plaatsen van een amfibieënscherm kan doden en verwonden worden voorkomen. Het strekt tevens tot de aanbeveling deze en dergelijke maatregelen vast te leggen in een activiteitenplan en voor te leggen aan de provincie Gelderland middels een ontheffingsaanvraag.

Lijnvormige elementen in de vorm van houtwallen dienen vanwege de functie voor vleermuizen en de steenmarter behouden te blijven of voor de start van de werkzaamheden nieuw ingericht te worden. Het strekt tot de aanbeveling deze houtwallen in de nieuwe situatie te versterken door groenstroken richting de Vlieterweg door te trekken (zie figuur 15).

Ten aanzien van de huismus zal enkel de functie van foerageergebied mogelijk verloren gaan als gevolg van de aanleg van de woonwijk. Binnen 200 meter van de nestlocaties dienen maatregelen getroffen te worden om de twee nestlocaties duurzaam te behouden. De maatregelen betreffen het behoud of herinrichting met verstopplekken, foerageergebied en mogelijkheden om stofbaden te nemen en te drinken. Indien dit onmogelijk blijkt is een negatief effect op de nestlocaties en daarmee overtreding van de Wet natuurbescherming mogelijk niet te voorkomen en zal de ontwikkeling leiden tot een ontheffingsaanvraag. Maatregelen dienen in dat geval opgenomen te worden in een activiteitenplan en voorgelegd aan de provincie Gelderland.

Ten aanzien van algemene soorten is de zorgplicht van kracht. Maatregelen, zoals de aanleg van een amfibieënscherm, het werken in één richting en het verplaatsen van individuen naar plekken buiten

de invloedssfeer van de werkzaamheden, dienen vastgelegd te worden in een ecologisch werkprotocol, welke bij de werkzaamheden aanwezig dient te zijn op de projectlocatie.

Figuur 15. Het doortrekken van de vliegroute voor vleermuizen van de noord- naar zuidzijde van de onderzoekslocatie versterkt de verbinding tussen verblijfplaatsen en foerageergebieden.

Verklarende woordenlijst

Activiteitenplan

Een activiteitenplan dient als begeleidend document voor een ontheffingsaanvraag. In het activiteitenplan zijn maatregelen verwoord waarmee de functionaliteit van een rust- of verblijfplaats van een beschermde soort behouden blijft en schade aan individuen wordt voorkomen.

Externe werking

Niet alleen activiteiten in een Natura 2000-gebied/EHS hebben invloed op de staat van instandhouding van het gebied, ook activiteiten buiten het gebied kunnen de natuurwaarden in een gebied beïnvloeden. Dit wordt "externe werking" genoemd. Er bestaat geen ruimtelijke grens voor externe werking: bepalend zijn de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de soorten en habitattypen in het Natura 2000-gebied/ EHS, ongeacht de afstand tot het beschermde gebied.

Expert Judgement

Inschatting van een deskundige op grond van zijn kennis en ervaring.

Foerageerhabitat

Het gebied waarbinnen een soort voedsel zoekt.

Foerageren

Zoeken en vinden van voedsel door dieren (jachtgebied).

Functioneel leefgebied

Hiermee wordt het gebied dat is benodigd om de functionaliteit van een voortplantingsplaats of van een vaste- rust of verblijfplaats te behouden. Een nestlocatie of voortplantingsplaats kan bijvoorbeeld alleen succesvol functioneren, wanneer er voldoende habitat (schuilgelegenheid, voedsel etc.) van voldoende kwaliteit aanwezig is om te kunnen paren, eieren te leggen en jongen groot te brengen.

Gunstige staat van instandhouding

Er is sprake van een gunstige staat van instandhouding van een soort of habitatype als de omstandigheden waarin de soort of het habitatype voorkomt perspectief bieden op een duurzaam voortbestaan van die soort of dat habitatype.

Habitat

Omvat de plaatsen waar een bepaald organisme voorkomt doordat de abiotische en biotische factoren (niet levende en levende natuur) van die plaatsen voldoen aan de eisen en toleranties die het organisme stelt om te kunnen overleven, groeien en zich voortplanten.

Kraamverblijfplaats

Voortplantingsplaats van vleermuizen. Het gaat hierbij vaak om de vrouwelijke exemplaren van een kolonie (ook wel kraamgroep genoemd) die gezamenlijk hun jongen grootbrengen. De aantallen vleermuizen in een kraamgroep kan oplopen tot meerdere honderden exemplaren.

Landschappelijk inpassingsplan

Het inpassen van ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied middels een ontwerp van de groenvoorziening, dat voldoet aan het beleid ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit. Hierdoor wordt zorg gedragen dat een ruimtelijke ontwikkeling past in het landschap.

Landhabitat

Amfibieën zijn voor de voortplanting afhankelijk van water. Buiten de voortplantingsperiode maakt de soortgroep gebruik van landhabitat als onderdeel van het leefgebied. Landhabitat voor amfibieën omvat onder andere structuurrijke of opgaande vegetatie zoals (loof)bos, houtwallen, struikgewas, heide, ruigtekruiden, vegetaties en moeras.

Mitigerende maatregelen

Maatregelen die negatieve effecten bij een ingreep voorkomen of reduceren.

Omgevingscheck

Een omgevingscheck wordt uitgevoerd bij verlies van leefgebied van een jaarrond beschermde functie van een soort die door een ingreep (tijdelijk) verloren gaat. De omgeving van de ingreep wordt door een ter zake deskundige beoordeeld op aanwezigheid van voldoende alternatief leefgebied en/of potentiële verblijfplaatsen.

Ontheffing

De Wet natuurbescherming is gemaakt om planten- en diersoorten die vrij in het wild leven te beschermen. Om deze kwetsbare soorten te beschermen bevat de Wet natuurbescherming een aantal verbodsbepalingen. Onder bepaalde voorwaarden mogen de activiteiten wel doorgaan, daarvoor kan een ontheffing benodigd zijn. Een ontheffing is een besluit waarbij in een individueel concreet geval een uitzondering op een wettelijk verbod wordt gemaakt.

Paarverblijfplaats

Dit is een verblijfplaats die hoofdzakelijk in het najaar (september/oktober) door vleermuizen worden gebruikt om te paren. Een mannetje kan een dergelijke verblijfplaats met meerdere vrouwtjes delen. In de omgeving van de paarverblijfplaats wordt veelal door het territoriale mannetje middels baltsvluchten getracht vrouwtjes aan te lokken.

Populatie

Een biologische populatie is een groep individuen van dezelfde soort die zich onderling voortplant en als zodanig geïsoleerd is van andere zulke groepen.

Rode Lijst

Rode Lijsten laten zien welke soorten zijn verdwenen en welke soorten in een gebied sterk zijn achteruitgegaan of zeldzaam zijn. Er bestaan verschillende Rode Lijsten. Voor vogels, voor zoogdieren, planten, paddenstoelen, insecten en voor allerlei andere soortgroepen. Rode Lijsten hebben geen officiële juridische status. Plaatsing op de lijst maakt een dier dus nog geen 'beschermde diersoort' in de zin van Wet natuurbescherming. De Rode Lijsten hebben in de praktijk wel een belangrijke signaleringfunctie. Door de Rode Lijst te raadplegen, kunnen alle instellingen die met natuurbehoud te maken hebben rekening houden met bedreigde soorten.

Significant negatief effect

Een effect is in het kader van de Wet natuurbescherming significant als de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied dreigen te worden aangetast.

Het begrip 'significant' staat centraal in de toepassing van het beschermingsregime voor Natura 2000-gebieden bij zowel vaststelling van beheerplannen als de vergunningverlening. Het bepaalt of een uitvoerige toetsing, een zogenaamde passende beoordeling, moet worden uitgevoerd. Indien als gevolg van een ingreep de toekomstige oppervlakte habitat of leefgebied, aantal van een soort of kwaliteit van een habitat lager zal worden dan zoals bedoeld in de instandhoudingsdoelstelling, dan kan sprake zijn van significante gevolgen. Voor het goede begrip, de soorten hoeven er niet te zitten, het gebied moet geschikt zijn voor de soorten.

Vaste rust- of voortplantingsplaats

Een plek binnen het leefgebied van een soort die essentieel is voor de levenscyclus van een individu. Wet natuurbescherming omschrijft niet exact wat een vaste rust- of voortplantingsplaats is. Dit is soortafhankelijk.

Vliegroute

Een vaste route die door vleermuizen wordt gebruikt tussen de verblijfplaatsen naar foerageergebieden.

Winterverblijfplaats

Verblijfplaats die gebruikt wordt om de periode van winterrust te overbruggen. Voor vleermuizen zijn dit vorstvrije, maar koele en vochtige plekken. Er kans sprake zijn van massaverblijfplaatsen, verblijfplaatsen van kleine groepen of één of enkele individuen.

Zomerverblijfplaats

Buiten de kraamperiode worden deze door vrouwtjes gebruikt, binnen de kraamperiode door individuele mannetjes.

